

Environmentálne systémy urbanizované 1.

Environmentálne systémy urbanizované

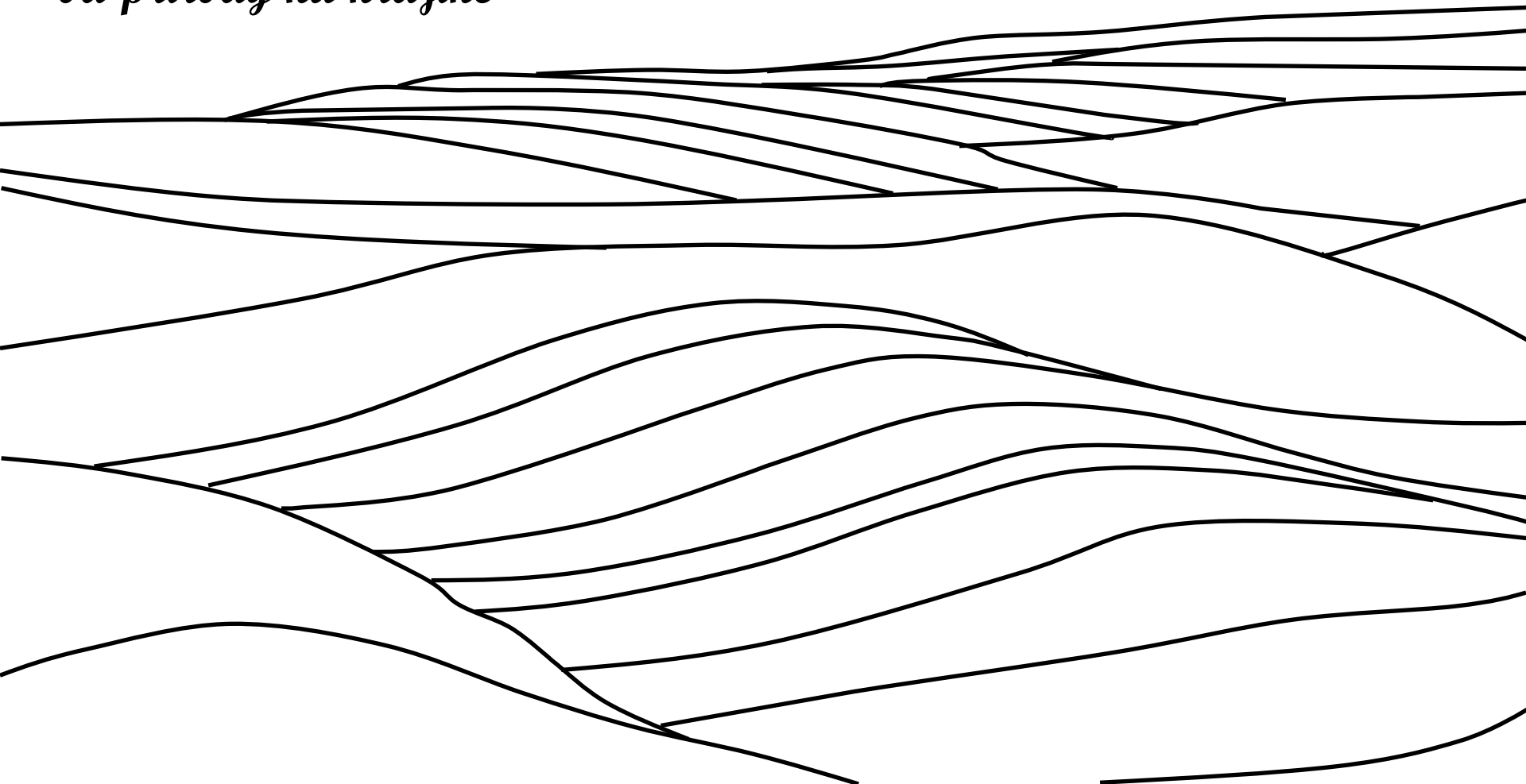
teoretické východiská (od prírody ku krajine, typy krajiny),
procesy formovania (vznik urbanizovanej krajiny),
teoretické aspekty fungovania (eko-systém, „metabolizmus“)
formy (urbanizovanej krajiny)

od prírody ku krajine

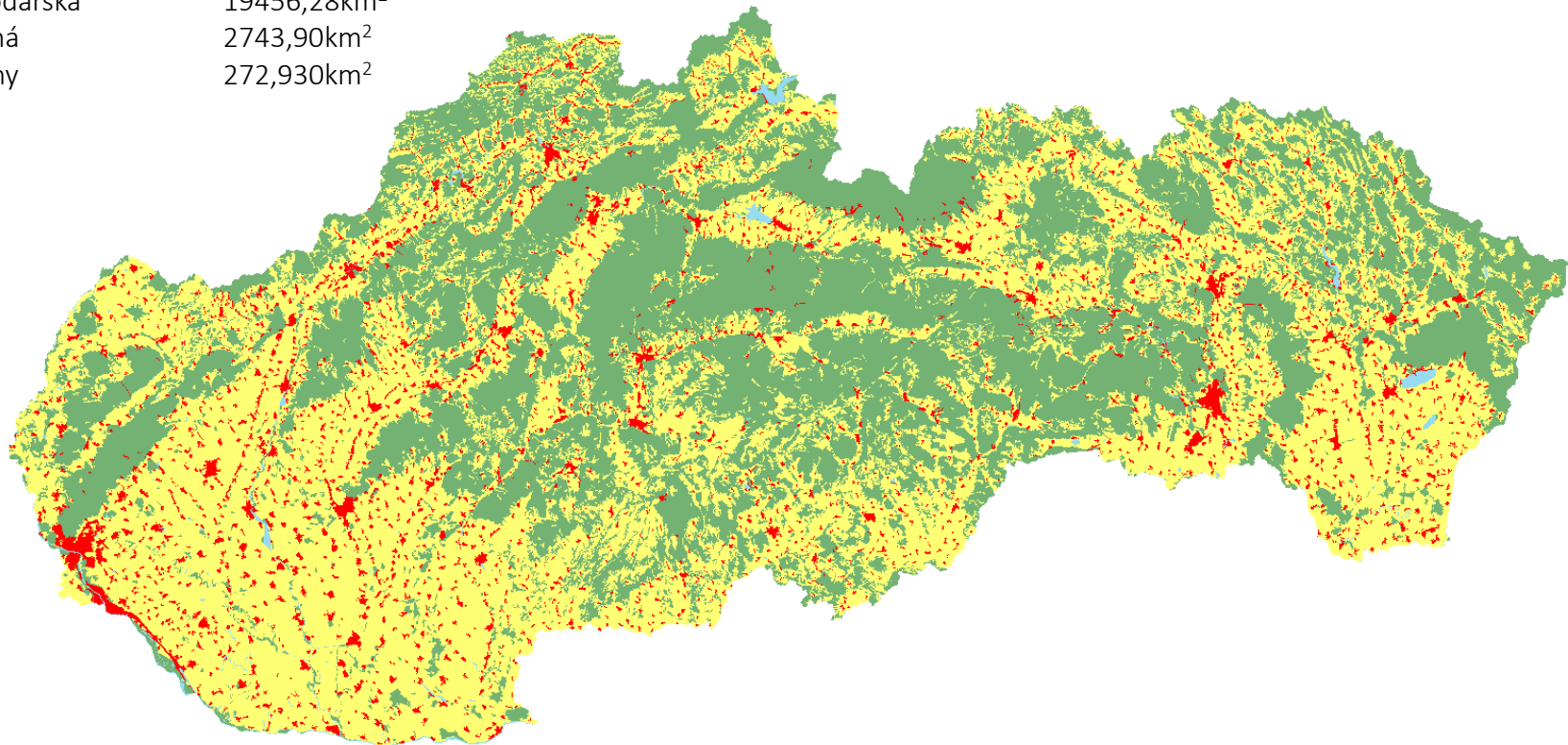

od prírody ku krajine

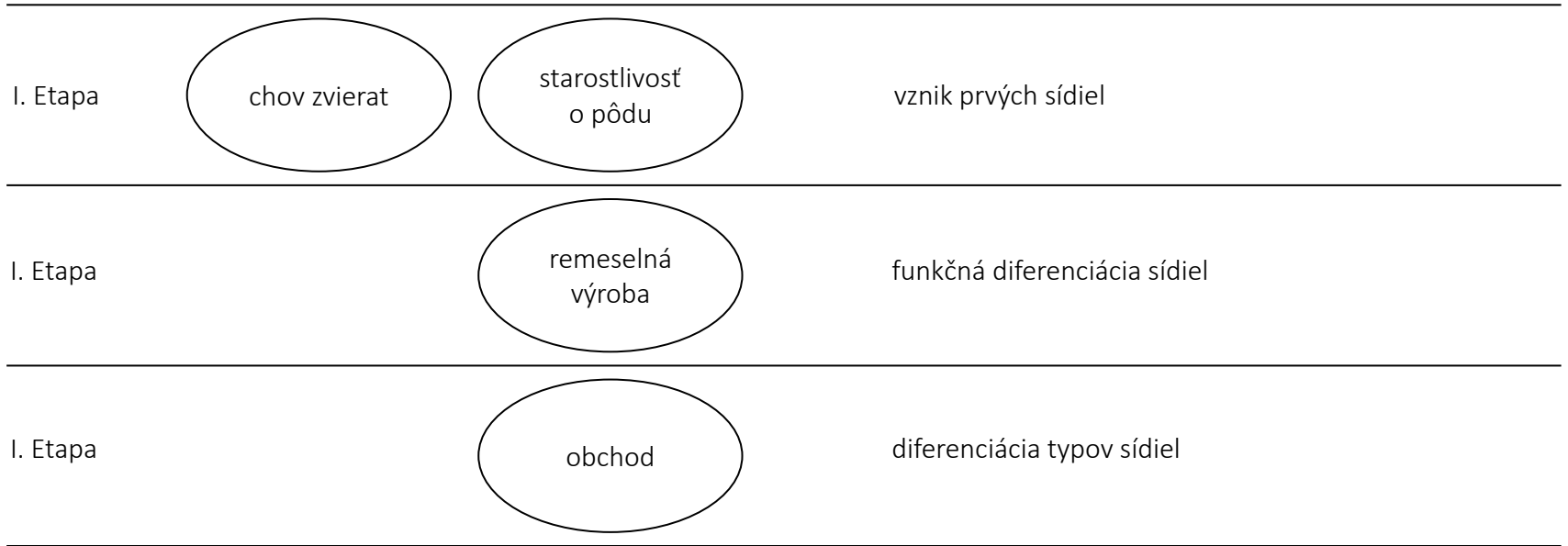
typy krajiny

lesná	21229,80km ²
poľnohospodárska	19456,28km ²
urbanizovaná	2743,90km ²
vodné plochy	272,930km ²

vznik urbanizovanej krajiny

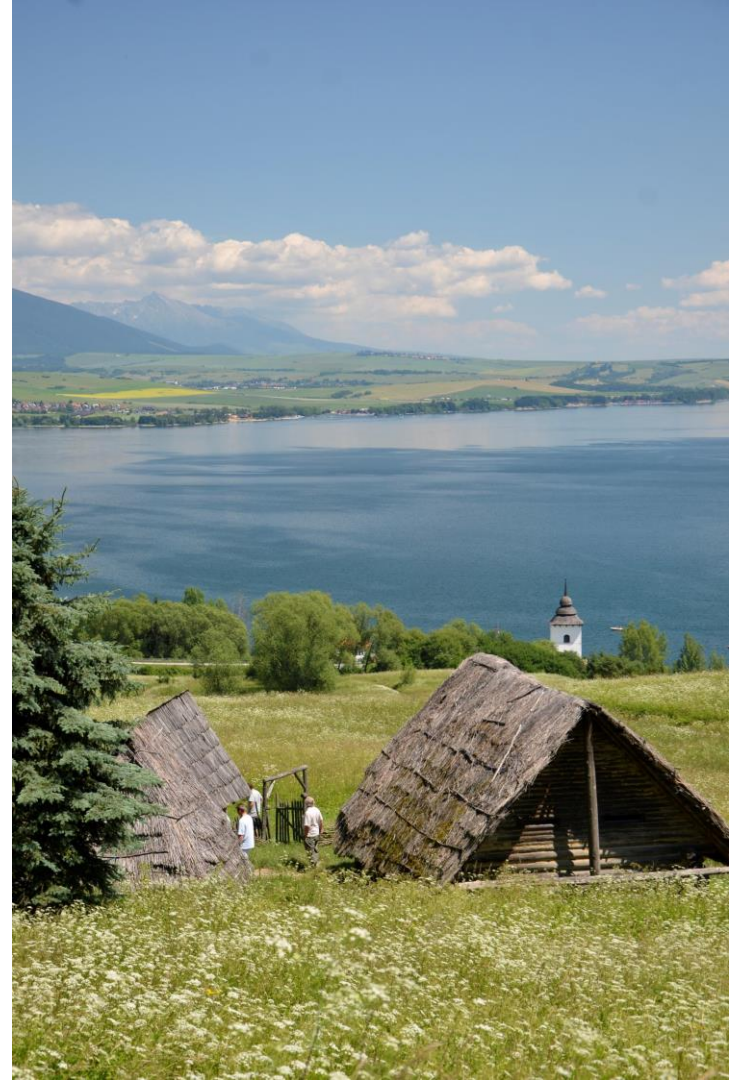
neolitická revolúcia, spoločenská diferenciacia a deľba práce

osídľovanie krajiny dnešného Slovenska

Obdobie od najstaršieho paleolitu do prelomu halštatskej doby
(600 tis. – 450 r. p. n. l.)

- zavŕšenie antropogenézy
- najstaršie antropaleontologické nálezy Devínska Nová Ves a Gánovce (1926)
- prechod k produktívnemu spôsobu hospodárenia
- 1400 p. n. l. 60 000 obyvateľov
- 1200 p. n. l. 200 000 obyvateľov
- prelom halštatu a laténu koniec predhistorickej fázy

osídľovanie krajiny dnešného Slovenska

- keltské osídlenie juhozápadného Slovenska a pozdĺž tokov riek (opiddá);
- Vaniovo kráľovstvo Kvádov (cca r. 21 – 50), (budovanie vojenských staníc a prechodných sídiel Rimanmi);
- 5. - 6 stor. prvý Slovania;
- Samova ríša (r. 623 – 658), (na podnet prieniku Avarov);
- Veľká Morava (r. 833 – cca. 900).

rímske kúpele Dudince, 2013

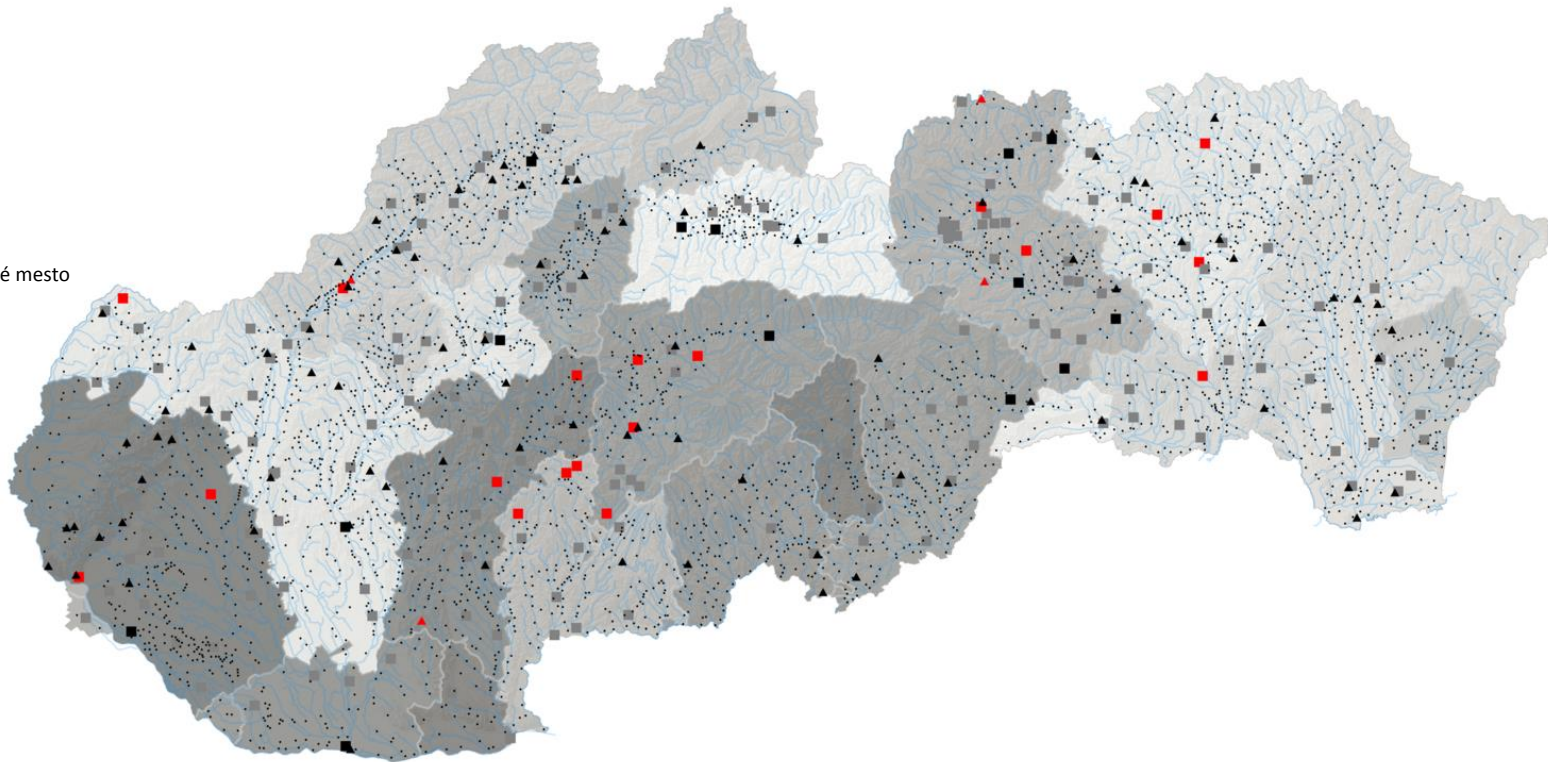
osídľovanie krajiny dnešného Slovenska

- začlenenie územia SR do Uhorska (r. 1000)
- 12. – 13 storočie 200 tis obyv.;
- Tatarské vpády r. 1241;
- Belo IV.;
- 14. stor. ustálenie osídlenia 400 – 450 tis. obyv. 3580 sídiel z toho 102 miest (Košice 7, Bratislava 5, Trnava, Bardejov Prešov 3 tis ob., hustota cca 5 síd. / 100 km²;
- 15. – 16 stor. pokles počtu sídiel.

osídlenie krajiny Slovenska v rokoch 1511 – 1530

Žudel, J (2002) Atlas krajiny Slovenska

- dedina
- ▲ hrad
- ▲ kláštor
- mestečko
- mesto
- slobodné kráľovské mesto

osídľovanie krajiny dnešného Slovenska

- 17. – 18. stor. cca 1 mil. obyvateľov (Bratislava 28000, Banská Štiavnica 20000,...);
- 19. stor. sídelná štruktúra sa nemení vzrastá počet obyvateľstva;
- rok 1869 - prvé sčítanie obyvateľstva Slovenska - 2 482 000 obyvateľov
- 20. storočie - vnútorná kolonizácia;
- počiatky kapitalizmu (Baťovany, Svit);
- socializmus a kolektivizácia (administratívne zlučovanie obcí a pokles počtu sídiel);
- 1991 - 2834 obcí;
- 2002 - 2887 obcí, 3 vojenské obvody, 138 so štatútom mesta, 56,1% obyvateľov žije v mestách.

osídľovanie krajiny dnešného Slovenska

Veľká kolonizácia

13. – 14. stor. Vznikli vidiecke poľnohospodárske sídla v Turci, na Orave, Liptove, Spiši, Šariši, Zemplíne (domáce obyvateľstvo)

Banícka kolonizácia

14. – 15. stor. Banská Štiavnica, Kremnica, Nová Baňa, Rožňava + okolie (Sasi)

Kopaničiarska a Valašská kolonizácia

16. – 17. stor. (Rumuni) Gemer, Pohronie, Liptov, Trenčín, má pastiersky charakter

Horalská kolonizácia

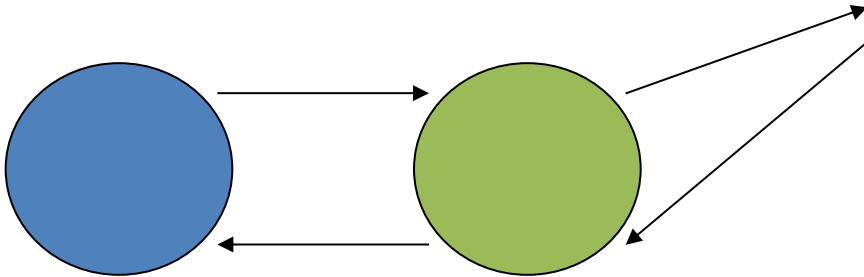
17. – 18. stor. (Poliaci) severný Spiš, Orava, Kysuce

je urbanizovaný systém ekosystém?

je urbanizovaný systém ekosystém?

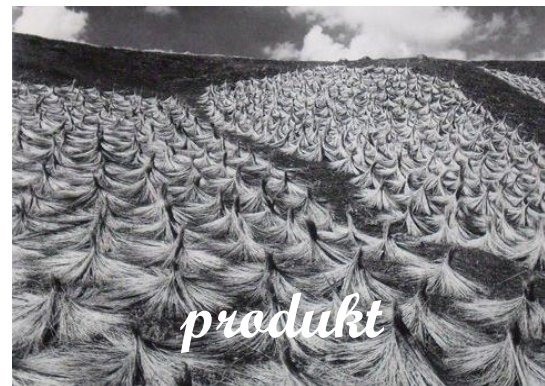
Prirodzený kolobeh látok

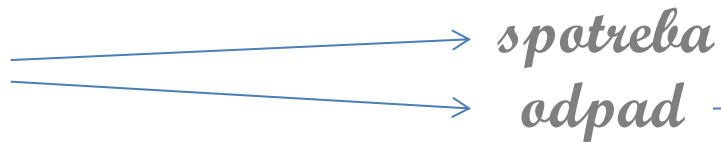
Prirodzený kolobeh látok ovplyvňuje dodatková energia ktorá:

1. Čiastočne nahrádza energiu prirodzenú
2. Spôsobuje závislosť človeka a príroda
3. Priamo súvisí so znižovaním ekologickej stability

*ekosystém
ale závislý na dodatkovej energii*

urbanizovaná krajina

formy urbanizowanej krajiny

formy urbanizovanej krajiny

samota

- Izolované obytné zariadenia, ktoré mali pôvodne samozásobiteľskú funkciu.
- Zaraďujeme sem tiež hájovne, salaše, majere, turistické chaty, vedecko-výskumné stanice,...
- V prípade, že tvoria priestorové zoskupenie, majú rôzne krajové pomenovania (*kopanice, lazy, štále*)

Obec Velká Lehota, část Garajovci a Pirte , 2010

formy urbanizovanej krajiny

dedina

- Z geografického hľadiska za dedinu považujeme ucelený a samostatný urbanizovaný priestorový útvar
- Je s viacerými obydliami a hospodárskymi budovami. Má prevažne poľnohospodársku, alebo inú primárne produktívnu a samozásobiteľskú funkciu

Obec Malá Lehota, časť Adamcovci, 2009

formy urbanizovanej krajiny

mesto

- Historicky vzniknutá forma sídla s relatívne vysokou koncentráciou obyvateľstva na malej ploche.
- Má prevažne nepoľnohospodársky charakter resp. charakter sekundárneho zhodnotenia tovarov, služieb a obchodu.

mesto Nitra, časť Chrenová a hradný vrch, 2011

formy urbanizovanej krajiny

aglomerácia

- Zoskupenie väčšieho počtu sídelných útvarov, pričom jedno zo sídel tzv. materské mesto má vedúce postavenie, ľudia sem prichádzajú za prácou a službami, okolité obce (ktoré sa stali súčasťou aglomerácie) majú skôr obytnú funkciu

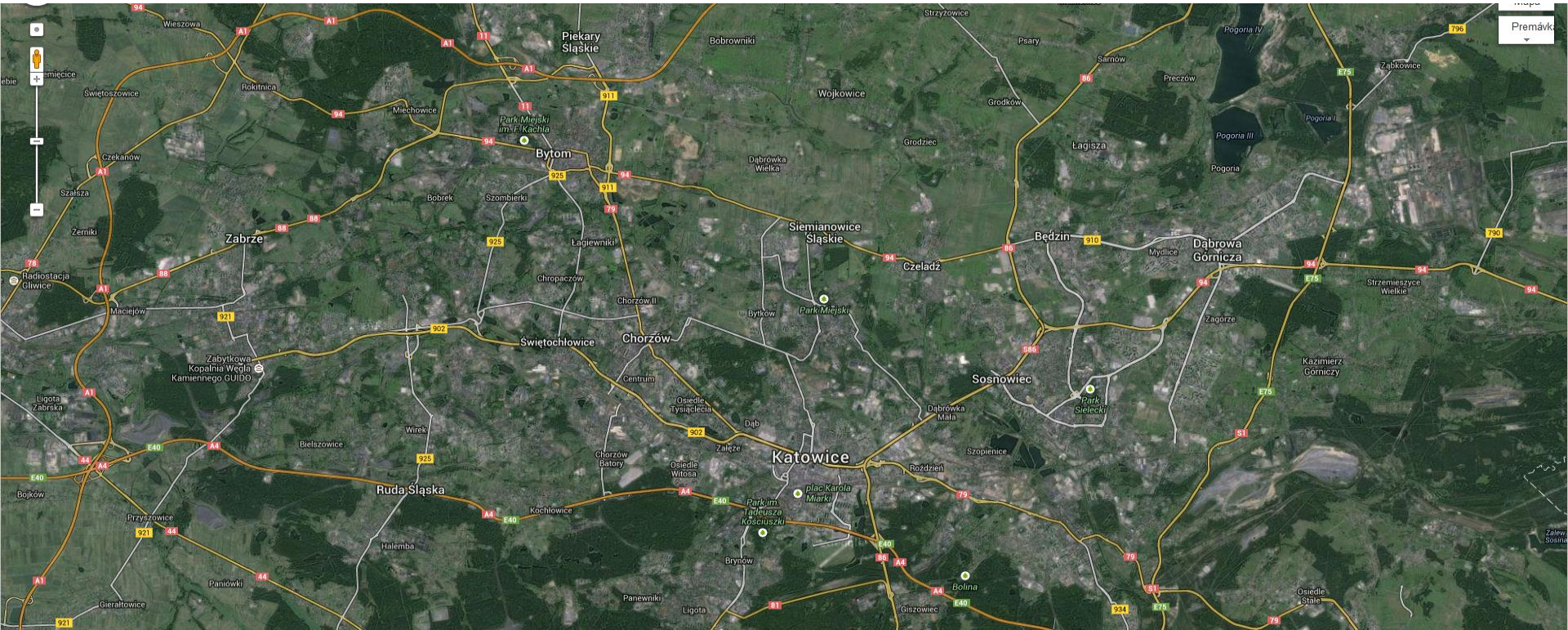

Paríž, 2012

formy urbanizowanej krajiny

konurbácia

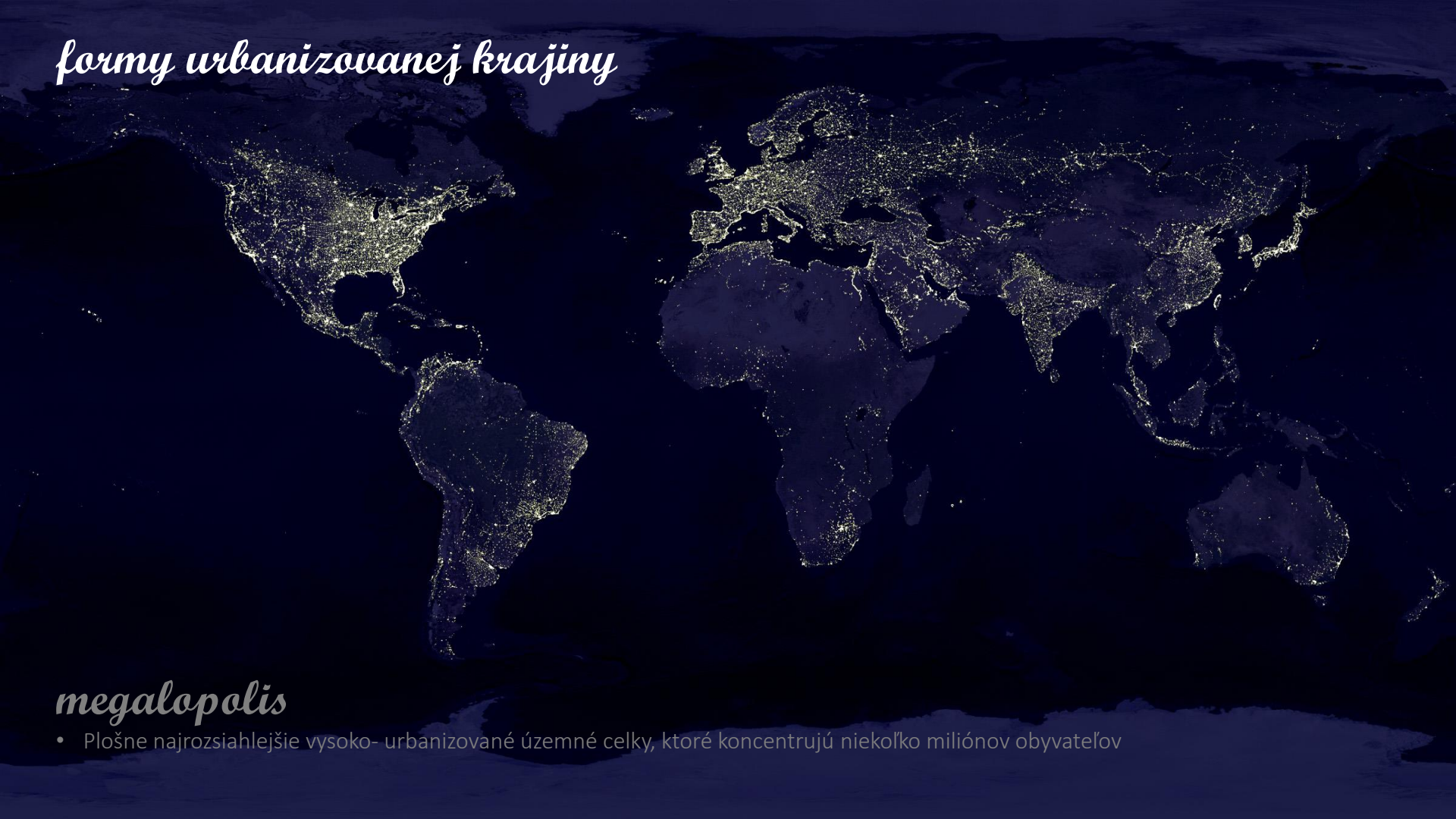
- Predstavuje zložité sídelné útvary – mestá, ktoré sú administratívne samostatné, ale plošne splyývajú do jedného zastavaného celku.
- V konurbácií môže jedno z miest získavať „vedúce“ postavenie.

formy urbanizovanej krajiny

megalopolis

- Plošne najrozsiahléjšie vysoko-urbanizované územné celky, ktoré koncentrujú niekoľko miliónov obyvateľov

hotova